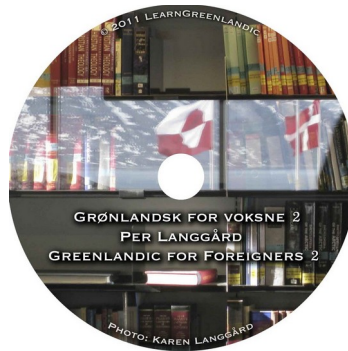

Kapitel 4

Dagens nyheder og mål

Mød et par appellativer (herefter forkortet N)¹, dine første tilhæng og lær at stille nogle få spørgsmål med spørgemåden, interrogativ (herefter forkortet Int). Efter dagens lektion vil du være i stand til at håndtere mange hundre ordformer. Du bemærker sikkert, at dagens lektie ikke indeholder så meget nyt; men du vil sandsynligvis også hurtigt opdage, at det ikke er så ligetil at holde styr på tilhængene. Men prøv alligevel at tage det roligt. Jeg kan af personlig erfaring garantere, at man kan få dem på rygraden selv om det måske ser lidt sort ud i begyndelsen.

Øv et par tilhæng, der tilføjes til navneord

N-QAR at have N²/ der er N

N+TUR at spise/drikke N³

Øv et tilhæng, der sættes til verber

Vb+GUSUP at ønske at Vb

Du skal i dag

- (i) gå videre med at træne den vigtigste af alle forudsætninger for at lære dette sprog, nemlig den dobbelte kompetence, der sætter dig i stand til at forstå ord, som de faktisk kommer ud af munden eller fingrene på dem, der taler og skriver sproget, og samtidig selv producere færdige ord ud af de stumper, der er byggestenene til alt, du får ind gennem øret og øjet.
- (ii) høre og forstå hele dit ordforråd i alle de kontekster, du hidtil har set
- (iii) selv danne de første simple sætninger

Ordstof, du skal bruge i dagens øvelser

N

<i>ateq+</i>	et navn
<i>pisiniarfik+</i>	en butik
<i>pizza</i>	en pizza
<i>tii</i>	te
<i>whisky</i>	whisky

- 1 Også kendt som fællesnavne (modsat egennavn/proprium)
- 2 Der findes en del semantisk begrænsninger for hvilke slags N, man kan have/eje. Fx betyder *pisiniarfik-QAR* **ikke** "*han har en butik" uden et ekstra tilhæng, -UTE, som i *pisiniarfuteqarpoq*. Ordet findes dog med upersonligt subjekt i formen *pisiniarfeqarpoq* (Der er en butik)
- 3 Kun mulig, når N er drikkelig og spiselig. *whiskytorpunga* og *pizzatorpoq* er korrekte ord medens **pisiniarfittorpunga* er vrøvl.

Nødvendig viden om processer og lydændringer (fonologi)

Ny viden:

- /g/ fusionerer med foregående /q/ eller /r/ og bliver /r/. Altså *aallar*+GUSUP → *aallarusup* (at ønske at rejse)
- /g/ bliver /k/ hvis der står en konsonant, som ikke er /q/ eller /r/. Altså *tikip*+GUSUP → *tikipkusup* → *tikikkusup*⁴

Repeter kapitel 3:

Personnavne

5 hyppige fornavne

Nuka (unisex)

Arnannguaq- (pigenavn)

Malik+ (drengenavn)

Aputsiaq- (drengenavn)

Aviaaja (pigenavn)

Nogle få efternavne

Egede

Olsen

Rosing

Nogle få titler og institutioner

Pisiffik+

Ilisimatusarfik+ = Grønlands universitet

Royal Greenland (Selvstyrets fiskeindustri)

Naalakkersuisut: *Nalakkersuisoq-* = *Naalakkersuisut* (regeringen)

Nunatta Atuagaateqarfia = *Landsbiblioteket*⁵

Katuaq- (kulturhuset i Nuuk)

4 verbalstammer

Husk at verbalstammer ikke anvendelige før de har fået relevante endelser

aallar{endelse} *at rejse*, *at afrejse*

ilinniartip{endelse} *at undervise* (objekt)

naapip{ending} *at møde* (objekt)

tikip{endelse} *at komme*, *at ankomme*

Et pronomen

ilissi *I*

En ny endelse til navneord og navne

Lok = {mi} eller {ni} (kasus lokalis "i/på-kasus". Mi-varianten efter ord uden bøjning og ni-varianten efter ord, der allerede har en endelse

4 Husk assimilationsreglen: Når to konsonanter mødes bliver den første en kopi af den anden (de assimilerer).

5 Bemærk {a} i dette navn. Det er en bøjningsendelse, der fortæller os, at *Atuagaateqarfik* er ental og ejet af possessor, der ligeledes er ental, nemlig *Nunatta/our country's*. Navnet betyder altså bogstaveligt "Vort lands DETS bibliotek" jf. *Kalaallit Nunaat* i kapitel 2.

4 endelser

V+Ind+1Sg = {punga}⁶ (modus indikativ 1. person ental = *jeg Vb*)

V+Ind+3Sg = {poq} (modus indikativ 3. person ental = *han/hun/den/det Vb*)

V+Ind+1Sg+3SgO = {para} (modus indikativ 1. person 3. person singular object = *jeg Vb ham/hende/den/det*)

V+Ind+1Sg+2PlO = {passi} (modus indikativ 1. person ental med 2. person pluralis objekt = *jeg Vb jer*)

Lydændringer (fonologi):

- Bortset fra låneord kan nominer kun slutte på vokal eller /k/ eller /p/ eller /q/ eller /t/. For at tilpasse låneord med "ugrønlandske" konsonanter, så der kan sættes tilhæng og endelser på, tilføjes /i/ før fortsat ordbygning. Derfor hedder *Rosing+Abl* (= *fra Rosing*) *Rosingimit*. Låneord fra engelsk kan tilpasses på samme måde, men ofte tilføjes endelser mv. efter en bindestreg i stedet som i *Royal Greenland+Trm* (= *til Royal Greenland*) som oftest er *Royal Greenland-imut*.
- De verbale endelser kan ikke anvendes helt frit. De to endelser, der markerer objekter kan kun bruges på stammer, der naturligt indeholder et objekt såsom 'undervise **nogen**' eller 'møde **nogen**'. Den slags stammer kaldes transitive verber. Omvendt har stammer som *afrejse* og *ankomme* ikke objekter. Den slags stammer kaldes intransitive verber. Det er derfor vore 4 stammer plus 4 endelser **ikke** danner 16 ord men kun 8

6 Modusendelsen i modus indikativ er i princippet {vu+subjektets person} og {va+subjektets person+objektets person}. Når {vu} tilføjes til en konsonant bliver /v/ til /p/ (og /u/ fulgt af /q/ eller /r/ som sædvanlig stavet med -o-). Vi har altså /aallar+vu+q/ → *aallarpoq* han/hun/den/det afrejser og /naapip+va+ssi/ → *naapippassi* Jeg mødte jer.